

A budapesti bemutató mozik műsora

1975. május 29-június 4.

- CORVIN:**
Mi van, doki? (am) f4, h6, 8.
- ALFA:**
Egy kis előkelőség (ang) 4, n7, f9.
- BARTÓK:**
Madárijesztő (am)** h9, 11, n2.
Nem zörög a haraszt... (mb. fr-ol)** 29 és 31-4, f4, 6, f9.
Húsz óra (m) 30-án 4-kor.
Sikátor (m)** 30-án n7.
141 perc a Befelezelen mondatból I-II (m)** 30-án 8.
- BÁSTYA:**
Jutalomutazás (m) 9, n12, f2.
Repülőszázad (sz) 4, 6, 8.
Madárijesztő (am)** 31-4, éjjel 10.
- MAGYAR FILMEK MOZIJA — BANYÁSZ:**
Szerelmem, Elektra n10, n12, 6, n9.
Tűzgömbök f2, h4.
- CSOKONAI:**
A Kolosini pokol (jug-sz) 9, n12, f9.
Gyilkosság második kézből (mb. sz) 4, n7, f9.
- DUNA:**
A nagy érzelmeitől jókat lehet zabálni (mb. fr) 4, n7, f9.
- KOSSUTH XIII:**
A Kolosini pokol (jug-sz) f4, h6, 8.
- MÁJUS 1:**
Egy kis előkelőség (ang) h9, 11, n2.
Suttogások, sikolyok (svéd)** f4, f6, f8.
- MŰVESZ:**
A nagy érzelmeitől jókat lehet zabálni (mb. fr) h9, 11, n2.
Nem zörög a haraszt... (mb. fr-ol)** 29, 31, 4.
A homokdűnéken túl (mb. rom) f9.
- PUSKIN:**
Madárijesztő (am)** h9, 11, n2.
Jutalomutazás (m) f4, h6, 8.
- SPORT:**
Zabriskie Point (am)** f4, h6, 8.
- TOLDI STÚDIO MOZI:**
Az édes élet I-II (ol)** f4, f6.
- TINÓDI:**
Volt egyszer egy vadnyugati I-II (am-ol) n10, f1, h4, 7.
- URÁNIA:**
Egy kis előkelőség (ang) 9, n12, f2.
Madárijesztő (am)** 4, n7, f9.
- UGOCSA:**
Gyilkosság leírása (f) f4, h6, 8.
Madárijesztő (am)** 31-én n11.
- VÖRÖS CSILLAG:**
Mi van, doki? (am) n10, f12, sz.
Suttogások, sikolyok (svéd)** f5, f7, f9.
- ALKOTMÁNY:**
Madárijesztő (am)** 3, n6, f8.
Medve és a baba (mb. fr) 31-én 10.
- BUDAFOK:**
Madárijesztő (am)** n6, f8.
Szalad, szalad a külváros (mb. fr) 10.
Dunai hajós (m) 1-én 3.
- DÓZSA:**
Egy kis előkelőség (ang) 29-3, f4, h6, 8.
Ha kedd van, akkor ez Belgium (mb. am) 4-én f4, h6, 8.
- FELSZABADULÁS:**
Tűzgömbök (m) 29-2, és 4-én 3, n6.
A Kolosini pokol (jug-sz) 29-2, és 4-én este f8.
Az édes élet I-II (ol)** 3-án f3, f7.
Kabaré (am)** 1-én 10, f1.
- FENY:**
A lovag végakarata (sz) 29-én f9, f11, f1, 30-tól 9, 11, 1.
Az édes élet I-II (ol)** 29-én f3, f7.
Gyilkosság második kézből (mb. sz) 20-4, 3, n6, f8.
Betörés (fr) 30-án este 10.
- KÖLCSEY:**
Madárijesztő (am)** 4, n7, f9.
- KOBÁNYA:**
Madárijesztő (am)** 29-1. és 3-4, 3, n6, f8.
Az édes élet I-II (ol)** 2-án f3, f7.
- MADÁCH:**
Funny Girl I-II (am) 29-30, 6-kor.
Repülőszázad (sz) 31-1, 5, 7.
Törvényszerű serif (am)** 1-én h4.
Tűzgömbök (m) 2-án 5, 7.
Darling Lily I-II (am) 3-4, 6-kor.
- PALOTA:**
Tűzgömbök (m) 29-30, és 1-én 5, f8.
Az édes élet I-II (ol)** 31-én f6.
Sutjeska (jug) 1-én f3.
Jutalomutazás (m) 2-4, 5, f8.
- PEST-BUDA:**
Jutalomutazás (m) 29, és 31-1, n6, f8.
Az édes élet I-II (ol)** 30-án 6-kor.
Cromwell (mb. ang) 1-én h3.
Kétléd ember (sz) 2-án n6, f8.
Huszárkisasszony (mb. sz) 3-án n6, f8.
Robinson Crusoe (mb. sz) 4-én n6, f8.
- RIDEG SÁNDOR MŰVELŐDÉSI HÁZ:**
Mi van, doki? (am) 31-1, h5, 7, ünnepek 13-kor is.
Gyilkosság második kézből (mb. sz) 2-4, h5, 7.
- TÁNCSCIS:**
Mi van, doki? (am) f4, h6, 8.
- TÁTRA:**
Egy kis előkelőség (ang) h4, 6, n9.

KÖSZÖNTJÜK Várnai Zsenit

Idő heroldja, valamint Vers és virág a címe a nyolcvanöt esztendő Várnai Zseni eddigi életművét föltáró két versgyűjteménynek. Annak idején (1971-ben és 1973-ban) tizenöt éves példányszámokban jelentek meg. Pontosan mutatták, hogy a Katonafiannak című háborúellenes költemény alkotója mennyire nem múlóan népszerű az olvasók között. Tavaly a Szépirodalmi Kiadó újra megjelentette önéletrajzi trilógiáját (korábban Egy asszony a milliók közül, Fényben, viharban és Nem volt hiába címmel külön-külön kötetekben volt olvasható); s ha tizenhat év után megint közreadnák a költőnő szép mesekönyvét, az Örömök kertjét

is, jórészt méltó foglalatot kapna művészi öröksége, amely közösségi érzés és humánus összekapcsolásával nyújt példát a felnövekvő szocialista nemzedékeknek.

Várnai Zseni első verse — mint köztudomású — a Népszavában jelent meg. Amikor Légy boldog, te világ! címmel — 1961-ben — újabb műveit közreadták, egy nyilatkozatában ezt mondta: „Most ötven esztendeje, hogy első versem megjelent a Népszavában. Anyaság volt a címe. Anyaság és Légy boldog, te világ! — ez a két vers-cím, ez a két érzés összefonódik most, mint egy koszorú, átöleli azt az ötven évet, az emberiségnek azt a döntő korszakát, mely oly gazdag volt küzdelmekben, szenvedésekben, áldozatokban és nagyságban is.”

Századunknál tíz kerek esztendővel idősebb Várnai Zseni. Rézsze volt küzdelmeinknek, s emberei nagyságát bizonyítja, hogy

nem sajnálta jobbításáért az áldozatot sem. Talán azért nem, mert mindig bizott az Emberben; mert így tudta:

Es győznünk kell! Az idő nekünk érlel új korszakot, mely szép lesz és szabad, rád gondolunk, mikor harcolunk érte vörös lobogók szárnyai alatt.

(Stromfeld Aurél emlékezetére)

Népszerűségének titoktalan titkát — éppen az Elet és Irodalom — fogalmazta meg Reményi Béla, közel másfél évtizede: „Várnai Zseni sohasem szándékosan, kitervelten válik egy egész ország kórusának karvezetőjévé, hanem azért, mert ugyanúgy érez, ugyanúgy gondolkodik, ugyanúgy reagál (és ugyanazokra a megrázkódtatásokra reagál), mint a milliók.”

LÁSZLÓ ANNA:

EGY VILÁGVÁROS LÜKTETÉSE

Ha létezik még különös...

A budapesti taxik jó részét URH adó-vevő berendezéssel látják el. A testetlen hangok áradásában tenger-hullámzást érzékelnek olykor a kórházak között. Ha ezt a szüntelen keresztül-kasul hívást, egymás keresését hallgatom, a gyors összekapcsolódást, ugyanolyan gyors szétválást: úgy érzem magam, mintha egy modern mítosz rejtélyeit figyelhetném. Egy roppant irányító központot, szentélyt, ahová hívón fordulhat több mint kétfélmillió lakos... Vagy mintha a sci-fi filmek környezetébe kerültem volna, ahol a gép emberi hangon beszél, de már független a hang eredeti tulajdonosától. — Köszönöm — mondja a sok-sok sofőr váltakozva. — En köszönöm — mondja az egyetlen diszpécser. Méltányolom a jószándékát, fáradhatatlan udvariasságát. Kitérítést is adnék neki érte. De: — En köszönöm. — En köszönöm. — En köszönöm. Gépesített papnő. Saját torkában: magnetofon szalag.

Természetesen a leghalványabb nyoma sincs itt misztikának, fantasztikumnak. Csak a hangulata mozgósít különös képzeteket. Ha egyáltalán létezik még különös. Korunk egyik legnagyobb élménye, hogy sok misztikusnak vélt jelenség és a tudomány, technika közelít egymáshoz, néha már összeér, itt-ott fedi egymást. S gyakran mindhárom találkozik a leghétköznapibb hétköznapjal.

— A Deák tér környékén egy fiatal nő taxit keres, részeg, nincs egy filléré sem, Csillaghegyre akarja vitetni magát, vigyázzatok!

A beavatottak sebes híradása, s utána azonnal: a kiközösítés. Könyöröghet már a taxisoknak! Míg ha nincs URH: került volna tájékoztatlan sofőr, kevésbé éber vagy lágy szívű. Így az a kötelező erkölcsi parancs, hogy a részeg nő bűnhődjék.

— Tódor névre kocsit kérünk a Rákóczi út 59. elé. Innen a Pasarelli út 16-ba mennek, oda még egy kocsi kell. Összesen három utas lesz, ezenkívül a megrendelő tiszta nyilonban vödöröket és számszámokat szállít, a holmit engedjék az autóból. Visszamennek a Rákóczi út 59-hez.

Kombináció: ez szöktetés! Két kőművet vagy egyéb hiánymestert rabolnak el vödörstül, számszámotul. Mert már időtlen idők óta hiába várják őket, maguktól nem mennek, ürügyeket keresgélnek, máshol dolgoznak. Most megtörténik a beavatkozás.

— Igaz lehet a kombináció? — kérdezem az én sofőrömtől.

— Minden lehetséges — válaszolja. — Multkor az egyik utasom újságostól újságoshoz vitette magát, végig a városon. Felvásárolta a készletet egy bizonyos folyóirattól és bedobta az úlére. Amikor észrevette, hogy bolondnak nézem, bevallotta, miről van szó. Leleplező írás jelent meg róla. Valami gazdasági férfiú és rosszul gazdálkodott.

Foglalkozása szerint tehát a realitások embere. Az kellene, hogy legyen. S milyen naivul csodavárról. Megpróbálja kivonni a forgalomból a számára káros elemet. Ezért tekintélyes pénz-áldozatot is bemutat. Nem gondol a folyóirat előfizetőire, sem azokra, akik előbb megvették... Sem az erők, amelyek már a publikáció előtt, a megírásal működni kezdtek. A hajdani primitívek hitével hajszolja a kocsi standról standra.

Veszélyek

Bemondják az URH-n, hogy egy különleges nevű úr — legyen itt: Radonov Szaniszló — az ilyen és ilyen számú taxival Szegedre indul.

— Óvatlanság! — tudatom a sofőrrel. — Meghallhatja egy betört is!...

— Lakcímet ilyenkor nem közlünk — nyugtat meg.

Nem elég sikeresen. Elképezelem, hogy a betörőjelölt kikeresi a telefonkönyvből Radonov Szaniszló címét, megnézi az utcáról, majd a folyosóról, sötét-e a lakás — aztán szabad a vásár. Fantáziám tovább szövi a most már valamivel lágyabb szalakat. Egy ifjú pár az örökké legnehezebb fiatal-kori gonddal, a lakáshiánnyal küszködik. Dühösek és vágyakozók. Értésülnek róla, hogy Radonov Szaniszló... Nyilván Szegeden tölti az éjszakát. Miért ne legyen kitűnő hotelszobája is annak, akinek lakása van! Úres vajon? Telefonkönyv... utca... folyosó... Leleményesen behatolnak. Végre egyszer együttmaradhatnak hajnalig. Nem visznek el semmit. Otthagynak egy üveg konyaktot bérleti díjként.

Most az egyik legismertebb színésznünk teljes nevét mondják be. A diszpécsernek még alá is húzza: Igen, a színművész! Taxit kér Iksz utcába. Hümmögők magamban: olyan elővigyázatos volt, hogy nem saját autójával állt oda, hiszen a rendszámáról felismerhető... Ellenben, amikor a titkos randevú után kocsit hívott, elfelejtkezett az URH-ról. Es ha a felesége ülne helyemben a taxiban! Vagy más, aki elfecsegi?! Hová vész a diszkréció?! Ekkor hirtelen eszembe jut: Iksz utcában van az említett művész színházának hátsó bejárata. A színészek arra közlekednek. No, ez példás, derék hepiend.

Izgott hang: — Kiszúrták egy kiskatona szemét, sürgős segítséget kérünk!

Egycsapásra megbolydulnak a Láthatatlanok. Innen is, onnan is gyors jelentkezések. Csupa készség mindenki. Kültelki vendéglő elé kell hajtani.

Miért nem a mentőket riadótatták ott és a rendőrséget?! Megeshet, hogy a telefonálók is részegek. Mint feltehetően a szegény kiskatona, aki szabadsága napján bizonyára kirúgott a hámból. Az ittasság a legyakoribb rossz-motívum a taxisok tapasztalataiban. De talán most éppen ebben bízhatunk. Talán a telefonáló mámoros állapotában hibásan diagnosztizált. Reméljük: nem szúr-

ták ki a kiskatona szemét, csak enyhébben fejbeverték.

Öszintén reméljük. Azt hiszem: mindnyájan. És mégis... A kiskatona ügye ugyancsak mámort kellett. Furát. A borzalomét, a borzongását. Ezt nemcsak a krimiben kedveli a legtöbb ember, de az életben is. Tagad ugyan, konokul tagad, hiszen az erkölcsi törvény szigorúan, jogosan tiltja, hogy a másik szerencsétlenségéből akár egy másodpernyi felcsigázott közérzet hasznát is húzzuk. És mégis el kell fogadnunk, hogy van a borzalomhoz valami különös vonzódásunk, olykor jellemünknek, morálunknak ellentmondva is. A borzalom: sűrű történet, maróan fűszeres, de fűszeres élmény.

Felizzott az URH-hálózat. Kileadült a hétköznapból, ahol egyegy rendelés, majd az elfogadása után az ügy elintézetnek tekinthető, itt megszűnik. Most azonban mindenfelől a kiskatonáról érdeklődnek a testetlen, feszült hangok. A világvárosi forgalomban ő lett néhány perc hőse.

Szociográfia

Az esetek nem ömlenek így elénk. Jó néhány útból gyűjtöttem az említettek is. A jelentkezők nagy többségében nincs semmi figyelemreméltó. Ha ezek hívják taxit, hogy megbeszélésre siessenek, pályaudvarra, baráti társaságba, hangversenyre, hogy vásároljanak, hogy hazaszállítsanak egy tévé-készüléket — az nem érdekes. Itt még az sem, ha a kórházból hazavisznek egy újszülöttet.

Íme a szokott kérdőjel — s a vissza-visszatérő írói töprengés tárgya is —, miért a negatív a domború?! A dús harmóniában vézna az írói anyag. S ha simán görödülnek a dolgok: az URH tengerhullámszerű monoton. Izgalmasan csapja ki azonban az idegen anyagot, a törmelékét, a hordalékot. A társadalom megoldatlan problémáinak nagy jellemző erővel bukkannak itt fel. Ezért gondoltam arra: milyen sokatmondó szociográfiát lehetne készíteni... Ha valakinek ideje, türelme lenne, hogy magnóra rögzítse az irdatlan masszát, s aztán kiszűrje belőle a céljának megfelelő, a figyelmetetetőt.

Ugyanez hangulati összefüggések kikapcsolására is alkalmas lehetne. Miért van az, hogy egy-egy napon mindenki háborog, veszekszik, néha dúl-fúl, más napokon viszont ismétlődően és jólesően jelentkeznek az esetleges nyereséssel, fanyarságával együtt is oly rokonszenves pesti humor. Vagy a kissé szelidebb derű.

— En ezt óraszám is hallgatnám — jegyzem meg —, de magának idegborzoló vagy unalmas lehet naphosszat...

— Okos automatát építettem a fülembe — feleli a sofőr —: ki-kapcsol-bekapcsol. Rendszerint nem hallok semmit, csak a környékbeli utcáknak a nevét, amerre éppen járok. Arra figyelek, hátha kell a közelbe kocsi.

A HÉT KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZÉPIRODALOM

- ILLYÉS GYULA: IRÁNYTŰVEL I-II. Kötet. Eletműsorozat. (Szépirodalmi)
- JEKELY ZOLTÁN: AZ IDŐSÁRKÁNYHOZ. Versek. (Szépirodalmi)
- SIMON ISTVÁN: RAPSZÓDIA AZ IDŐHOZ. Versek. (Szépirodalmi)
- VERESS MIKLÓS: BADOGRÁLY. Versek. (Szépirodalmi)
- ZELK ZOLTÁN: AHOGY A KÖTÉLTÁNCOSOK. Versek. (Szépirodalmi)
- DERY TIBOR: A FELEÜLC. Regény. (Szépirodalmi)
- MALAMUD: ÚJ ÉLET. Regény. (Európa)
- PRESTLEY: JÓRAJTÁSOK. Regény. (Európa)
- CSANÁDI IMRE: ÖSSZEGYJTÜTT VERSEK. (Magvető)
- CSÁSZÁR ISTVÁN: ... ÉS MÁS TÜRTEK. Novellák. (Magvető)
- FEJES ENDRÉ: SZERLEMRŐL BOLOND ÉJSZAKÁN. Regény. (Magvető)
- ILLES ENDRÉ: ÖRVÉNYEK KÖZÜTT. (Magvető)

ESSZÉ, ALBUM, TANULMÁNY

- NEMESKÜRTY ISTVÁN: ÖNFIA VAGTA SEBET. (Magvető)
- VÁGÓ MÁRTA: JÓZSEF ATILIA. (Szépirodalmi)
- MIBÁLYFI ERNŐ: EMLÉKIRAT HE-LYETT. (Kossuth)
- JÁNOSY FERENC: A GAZDASÁGI FELŐDÉS TRENDVONALÁRÓL. (Magvető)
- BERECKY GÁBOR-RÁCZ ENDRÉ: ESZTORSZÁG. (Corvina)
- D. FEHÉR ZSUZSA-POGÁNY Ö. GÁBOR: MAGYAR FESTÉSZET A XX. SZÁZADBAN. (Corvina)
- KORNISS PÉTER: ELINDULTAM A VILÁG UTJÁN. (Corvina)
- ADY ENDRÉ: PENTEK ESTI LEVELEK. (Zeneműkiadó)
- KRÓÓ GYÖRGY: BARTÓK-KALAUZ. (Zeneműkiadó)

Filmbemutatók

- VERDI KOVÁK FEJÉRE. Színes, szélesvásznú szovjet film. Bemutató: június 5-én.
- HOLNAP LESZ FACÁN. Színes magyar film. Bemutató: június 5-én.
- PIEDONE, A ZSARU. Színes olasz film. Bemutató: június 5-én.

Hangversenyek

- VARSÁNYI LÁSZLÓ zongoraszteje a Zeneakadémia nagytermében, május 31-én.
- A LISZT FERENC ZENEMŰVESZETI FOISKOLA hallgatóinak hangversenye a Zeneakadémia nagytermében, június 1-én.
- A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENZENEKAR hangversenye a Zeneakadémia nagytermében, június 2-án. Vezényel: Medveczyk Ádám.
- KÖRMEI KLÁRA zongoraszteje a Zeneakadémia nagytermében, június 3-án.
- A MAGYAR RÁDIO ÉS TELEVÍZIO SZIMFONIKUS ZENEKARÁNAK hangversenye a Zeneakadémia nagytermében, június 4-én. Vezényel: Ferencsik János.
- A MAGYAR KAMARAZENEKAR hangversenye a Zeneakadémia kisteremben, június 6-án. Hangversenymester: Tátrai Vilmos.

Kiállítások

- MÜZSER PÁL festőművész kiállítása Vácson, a volt görögkeleti templomban. Március 15. tér 19. Megtekinthető: június 12-ig.
- TIMAR PÉTER fotóművész kiállítása a Toldi Stúdió moziban. Megnyitó: június 3-án.
- SZUPPÁN IREN iparművész kiállítása a Csók István Galériában. Megnyitó: június 5-én.
- BÉNYI ÁRPAD festőművész kiállítása a debreceni Medgyessy tereben. Megnyitó: június 5-én.
- SZALATNYAI JÓZSEF festőművész kiállítása a veszprémi Képcsarnokban. Megnyitó: június 5-én.
- SAMU GEZA szobrászművész kiállítása a balatonboglári temetődomb kápolnájában. Megnyitó: június 1-én.

Mit szervezett Thomas Mann?

„Vagy talán éppen a titkos erők filisztereinek aprólékos megszervezése bontakoztatta ki a jellegzetes Mann-féle zsenialitást?” — ezt a meghökkenítő feltételezést olvasom múlt heti „Filiszterség, költőiség, zsenialitás” című írásomban. Igyekezem elképzelni Thomas Mannt, amint éppen a titkos erők filisztereit szervezi. Nem megy. Aztán igyekezem elképzelni a titkos erők filisztereit. Ez sem sikerül. Aztán megnézem a kéziratomat. Ebben a „titkos erők filiszterien aprólékos megszervezéséről” írtam.

E. I.